

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka, Mgr. Radovana Havelce, JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **M. B.**, zast. JUDr. Irenou Strakovou, advokátkou se sídlem Žitná 45, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 10. 2007, č. j. OAM-408/LE-05-ZA09-R2-2006, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 29. 9. 2009, č. j. 56 Az 122/2008 - 82,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 9. 2009, č. j. 56 Az 122/2008 - 82, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení shora uvedeného rozsudku krajského soudu, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti výše označenému rozhodnutí žalovaného, jímž bylo vysloveno, že se stěžovateli neuděluje mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o azylu“). Správní orgán mj. dospěl k závěru, že stěžovatel nebyl ve své domovině pronásledován za uplatňování politických práv a svobod ani nebylo shledáno, že by měl mít odůvodněný strach z pronásledování z azylově relevantních důvodů. Pokud jde o úvahu nad udělením tzv. doplňkové ochrany, nezjistil žalovaný rozpory ve vlastním tvrzení stěžovatele, nicméně jeho obavy ohledně návratu domů označil za neopodstatněné, což podložil i zprávami o zemi původu. Krajský soud se pak s hodnocením věci žalovaným ztotožnil.

Stěžovatel výslovně uvádí, že jeho kasační stížnost obsahuje důvody uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b), d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s."). Přitom nikterak nerozvádí, proč je dle něj napadený rozsudek nepřezkoumatelný, jeho kasační stížnost reálně obsahuje jen polemiku s právním názorem soudu [písm. a)] a námitky mířící proti vadám řízení při zjišťování skutkového stavu před správním orgánem a rozpornost skutkového stavu, z něhož žalovaný vycházel, ze spisem, kteréžto vady krajský soud následně aproboval [písm. b)].

Stěžovatel nesouhlasí se závěry správního orgánu, neboť důkazy založené ve spise plně podporují jeho tvrzení ohledně azylových důvodů. Žalovaným nebyl řádně zjištěn skutkový stav v předmětné věci. Nebyla vyhodnocena politická situace v zemi původu, stěžovatel neměl možnost obhájit svá práva.

Stěžovatel uvádí, že počátkem roku 2005 byl ve městě C., ve čtvrti, kde žil, spáchán atentát, po kterém byl zatčen stěžovatelův otec a sám stěžovatel byl v souvislosti s atentátem hledán, přestože s ním neměl nic společného. Z tohoto důvodu byl nucen utéct z domova a skrývat se. Z obavy, že bude zatčen a zabit, se rozhodl z vlasti uprchnout. S cestou do Evropy mu pomohl známý, který však po příletu do Prahy zmizel i se stěžovatelovými doklady. Původně měl stěžovatel namířeno do Nizozemí, po zmizení známého se rozhodl zůstat v ČR. Jeho situace byla o to těžší, že byl negramotný.

Domnívá-li se žalovaný, že obava o lidský život není dostatečným důvodem k opuštění místa, kde hrozba útoku na život hrozí, pak lze pochybovat o nestrannosti žalovaného. Naopak to ukazuje na skutečnost, že důkazy jsou hodnoceny tendenčně v neprospěch stěžovatelův.

Na základě výše uvedeného se stěžovatel domnívá, že měla být důkladněji zvážena i možnost udělení doplňkové ochrany, neboť je evidentní, že v jeho vlasti byla a stále jsou porušována lidská práva. Jen nepatrný zlomek zločinů proti lidskosti je zaznamenán společnostmi monitorujícími lidská práva v zemi. Skutečnost je ještě mnohem horší. Vláda není schopna se s touto situací v zemi vyrovnat a zamezit jí, ba sama se porušování lidských práv dopouští. Pro stěžovatele by návrat do země původu znamenal trvalé nebezpečí, které by jej ohrožovalo na životě samém.

O těchto závěrech svědčí dle stěžovatele i korespondence ze země původu. Doplnění kasační stížnosti obsahuje jednak zprávu z médií (portál iDNES) o situaci ve stěžovatelově vlasti a rovněž dopis ze dne 12. 7. 2009, který stěžovateli adresovala jeho matka H.A. S. Ta mu sděluje, že u nich doma po něm již čtyřikráte pátrala policie. Dle matky jsou kolegové stěžovatele nezvěstní a jejich rodiče o nich nemají žádné zprávy. Pisatelka závěrem vyjadřuje přesvědčení, že se stěžovateli podaří zůstat mimo domov co nejdéle.

Ze všech výše uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby napadený rozsudek krajského soudu byl zrušen a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření k podané kasační stížnosti uvádí, že stěžovatelovy námitky jsou rozvedeny jen v obecné rovině a nemají konkrétní souvislosti s osobou stěžovatele ani s jeho příběhem. Dále žalovaný poukazuje na svá předchozí vyjádření, správní rozhodnutí a obsah spisu. S rozsudkem krajského soudu se ztotožňuje a dále poukazuje též na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2004, sp. zn. 5 Azs 170/2004, ze kterého cituje na podporu svých tvrzení. Kasační stížnost vidí jako nedůvodnou, a proto navrhuje její zamítnutí.

Nejvyšší správní soud se po shledání přípustnosti kasační stížnosti (§ 104 s. ř. s. *a contrario*) musel zabývat její přijatelností, tedy otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, a tedy je přijatelná. Nejvyšší správní soud se vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany podrobně věnoval např. ve svých usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS, případně ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 - 57, www.nssoud.cz, kde dospěl k závěru, že o přijatelnou kasační stížnost se může jednat mimo jiné tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele*. Tak tomu je i v daném případě, a proto je kasační stížnost přijatelná.

Poté, co byla kasační stížnost shledána přijatelnou, mohl se Nejvyšší správní soud zabývat zde uvedenými důvody, přičemž důvodnost kasační stížnosti posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Podle § 12 zákona o azylu platí, že *azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.* V daném případě sice byl stěžovatel dle svých tvrzení členem opoziční politické strany, ale v průběhu azylového řízení neuvedl nic v tom smyslu, že by za tyto aktivity byl stíhán. Neuvedl ani obavy ze stíhání z těch důvodů, které vypočítává písm. b) citovaného ustanovení. V kasační stížnosti pak sice uvádí, že mu měl být udělen azyl, nicméně toto tvrzení není ve smyslu § 12 zákona o azylu dále blíže rozvedeno. Zdejší soud tak potvrzuje správnost závěrů krajského soudu i žalovaného ohledně skutečnosti, že stěžovateli azyl neměl být udělen.

Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu se doplňková ochrana *udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště*. Podle odst. 2 se za vážnou újmu podle tohoto zákona považuje *a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.*

V daném případě tedy nenastal důvod k tomu, aby stěžovateli byl udělen azyl, a tak bylo třeba posoudit, zda nemá být udělena doplňková ochrana. Stěžovatel přitom v kasační stížnosti argumentuje tím, že mu tato forma mezinárodní ochrany být udělena měla. Kasační soud k tomu uvádí, že při posuzování, zda má být udělena, je naprosto zásadní zjištění skutkového stavu věci. Podle § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, platí, že *nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2* správního řádu. Zjišťování skutkového stavu v řízení ve věci mezinárodní ochrany má ovšem svá úskalí i specifika. Na tyto zvláštnosti upozorňuje i Příručka k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, vydaná Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Je pravda, že tato příručka není právně závazným dokumentem. K její povaze se Nejvyšší správní soud vyslovil v rozsudku ze dne 12. 2. 2004, č. j. 2 As 55/2003 - 37, publ. pod č. 555/2005 Sb. NSS. V něm je uvedeno, že jde o publikaci, kterou má žalovaný správní orgán *„k dispozici jako pracovní pomůcku, stejně jako další komentáře či poznámková vydání k mezinárodním smlouvám, zákonům a jiným právním předpisům a ostatní odborné publikace a slovníky. Zmíněná Příručka má tak charakter vzdělávací a výkladové publikace, kterou žalovaný používá při své činnosti při posuzování žádostí o udělení azylu. Při této rozhodovací činnosti je žalovaný vázán kromě zákona i mezinárodními smlouvami…“* Z citovaného rozsudku dále plyne, že uvedená příručka je pro žalovaného *„pouhou výkladovou pomůckou. Pokud jí žalovaný argumentuje v odůvodnění svých rozhodnutí, lze to opět chápat jen tak, že pro podporu vlastního hodnocení skutkového stavu poukazuje na obecně přijímaný způsob výkladu azylových podmínek; stejně tak lze poukazovat na jakoukoliv odbornou publikaci či na soudní rozhodnutí.“*

Přesto zdejší soud ve své judikatorní činnosti řadu tezí zmíněné příručky zohledňuje (k tomu viz např. rozsudek ze dne 1. 4. 2009, č. j. 2 Azs 5/2009 - 113, www.nssoud.cz). Postavení výpovědi žadatele je totiž v řízení o udělení mezinárodní ochrany skutečně naprosto stěžejní. Podle § 23 zákona o azylu se pohovor s žadatelem o udělení mezinárodní ochrany provádí za účelem zjištění podkladů pro vydání rozhodnutí. Zákon tedy přímo konkretizuje účel prováděného pohovoru. Tímto účelem je zjištění podkladů pro rozhodnutí. Za *podklady pro rozhodnutí* považuje zákon o azylu také cestovní či jiný doklad (§ 45 odst. 2) nebo informace a stanoviska Policie ČR, zpravodajské služby České republiky nebo Ministerstva zahraničních věcí (§ 87 odst. 1) – v praxi půjde nejčastěji o zprávy o zemi původu žadatele. Ačkoliv není tento výčet taxativní, je zřejmé, že v mnoha případech nelze další podklady zajistit. Např. v posuzovaném případě stěžovatel u sebe cestovní doklady neměl a nedisponoval ani jinými důkazy, které by *prima facie* svědčily o tom, že byl ve své zemi pronásledován. Aby mohl správní orgán využít zprávy o zemi původu, musí napřed znát žadatelův příběh. Zprávy o zemi původu totiž nelze použít abstraktně, bez přihlédnutí ke konkrétním okolnostem případu. Tyto okolnosti však může leckdy osvětlit pouze žadatel sám. To platí tím spíše, pakliže jej při útěku z vlasti nikdo nedoprovází či průvodce uprchnul (jako v případě stěžovatele), a tedy není, kdo by žadatelův příběh dosvědčil. Stěžejní význam pohovoru (a žádosti o udělení mezinárodní ochrany) ovšem s sebou nese některé závažné důsledky. Podle § 45 odst. 2 zákona o azylu platí, že v případech, kdy je důvodné podezření, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany mj. skrývá něco, co lze užít jako podklad pro vydání rozhodnutí, je povinen strpět osobní prohlídku a prohlídku svých věcí. Podle § 49a zákona o azylu je

žadatel *povinen v průběhu řízení poskytovat ministerstvu nezbytnou součinnost a uvádět pravdivé a úplné informace nezbytné pro zjištění podkladů pro vydání rozhodnutí*. A konečně podle § 25 písm. d) zákona o azylu se řízení dokonce zastaví, pokud žadatel není součinný ohledně pohovoru či poskytnutí informací nezbytných k rozhodnutí ve věci. Podobný význam má i sama žádost o udělení mezinárodní ochrany, v níž rovněž může žadatel osvětlit důvody, které ho vedly k jejímu podání (viz příloha 1 zákona o azylu).

Význam žádosti a pohovoru akcentuje i Nejvyšší správní soud ve své judikatuře. Z rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89, www.nssoud.cz, plyne, že v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi, a proto má pohovor se žadatelem značný význam. Podobné závěry jsou uvedeny i v rozsudku ze dne 26. 8. 2004, č. j. 5 Azs 170/2004 - 72, www.nssoud.cz, který ostatně cituje i žalovaný ve svém vyjádření a kde se uvádí, že *„správní orgán má povinnost zjišťovat skutečnosti rozhodné pro udělení azylu jen tehdy, jestliže žadatel o udělení azylu alespoň tvrdí, že existují důvody v tomto ustanovení uvedené, případně neuvádí jen důvody ekonomické. Ze žádného ustanovení tohoto zákona nelze dovodit, že by správnímu orgánu vznikala povinnost, aby sám domýšlel právně relevantní důvody pro udělení azylu žadatelem neuplatněné a posléze k těmto důvodům činil příslušná skutková zjištění. Povinnost zjistit skutečný stav věci (...) má správní orgán pouze v rozsahu důvodů, které žadatel v průběhu správního řízení uvedl. Tomu konečně odpovídá i povaha soudního přezkumu, myšleno odkazem na § 77 s. ř. s., neboť tam založené oprávnění soudu provádět dokazování dotýkající se požadavku plné jurisdikce, se však po výtce váže k předmětu soudního řízení, totiž rozhodnutí vydaného správním orgánem, který je povinen postupovat podle příslušných procesních předpisů. Takto je třeba chápat i ust. § 75 s. ř. s, podle něhož soud vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Na tomto místě je třeba zdůraznit logiku řízení o žádosti o udělení azylu, které je provázeno zásadou aktivity žadatele o azyl. Správní orgán musí umožnit žadateli o azyl sdělit v řízení všechny okolnosti, které považuje pro udělení azylu za významné, avšak není jeho úkolem předestírat důvody, pro které je azyl obvykle poskytován.“* Také v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 1. 2006, č. j. 6 Azs 386/2004 - 40, www.nssoud.cz, je uvedeno: *„Jelikož často není v možnostech žadatele o azyl prokázat svá tvrzení jiným způsobem než vlastní věrohodnou výpovědí, je srovnání skutečností jím uvedeným v žádosti o azyl, vlastnoručně psaném prohlášení a v pohovoru významným měřítkem jeho věrohodnosti.“*

V nyní posuzovaném případě byl stěžovateli dán prostor, aby prezentoval svůj příběh. Ten neměl stěžovatel možnost podpořit důkazními prostředky, neboť v dané situaci, kdy se ocitl bez prostředků v cizí zemi, to je takřka nemyslitelné. V souladu se shora shrnutou judikaturou pak bylo na správním orgánu, aby příběh porovnal se zprávami o zemi původu, eventuálně našel v příběhu takové vnitřní rozpory a nekonzistentnost, že by – poté, co by dal stěžovateli možnost případné rozpory ozřejmit či vysvětlit – již nebylo třeba popsanou (smyšlenou) konkrétní situaci se zprávami porovnávat. V daném případě ovšem žádné vnitřní rozpory ve stěžovatelově výpovědi nejsou.

Stěžovatel od počátku uvádí, že jeho domovem je Guinea. Zemi opustil jen s nejnutnějšími věcmi, nemá pas ani jiný doklad totožnosti. V žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 16. 5. 2006 uvedl, že je od roku 2004 členem Union des Forces Républicaines. Dne 19. 1. 2005 došlo k atentátu na tehdejšího prezidenta, jímž byl Lansana

Conté. Ten útok přežil bez újmy, vojáci nicméně zatýkali plošně ve čtvrti, kde stěžovatel bydlí. O stěžovateli si armáda myslí, že mohl být do útoku zapojen, a to jen z toho důvodu, že žil ve čtvrti, v níž k atentátu došlo. Dne 9. 5. 2006 byl zatčen v souvislosti s tím stěžovatelův otec. Stěžovatel sám utekl z domova a skrýval se. Obavy o život jej nakonec vedly k útěku ze země. Jeho známý mu slíbil, že jej vezme s sebou do Nizozemí. Při mezipřistání v Praze ovšem zmizel i s pasem a letenkou. Stěžovatel tak požádal o mezinárodní ochranu v České republice.

V protokolu o pohovoru k žádosti o udělení azylu na území České republiky ze dne 28. 6. 2006 je pak uvedeno, že stěžovatel žil v městě M. V 18 letech věku začal v C. pracovat jako pouliční prodavač. Bydlel ve čtvrti R. u svého otce. Po roce pobytu v C. došlo k atentátu na prezidenta (19. 1. 2005). Poté, co mu začaly potíže, se odjel skrýt do města Kindia, kde žil u jednoho přítele a nic nedělal. Po osmi měsících se vrátil do C., aby si prostřednictvím známého zařídil vízum do Nizozemí a opustil svou vlast. K tomu došlo dne 9. 5. 2006. Po přistání v Praze jej známý opustil, proto se stěžovatel obrátil na přítomné policisty, kteří mu však nerozuměli, proto musel tlumočit přítomný turista. Z vlasti utekl, neboť se bál zatčení. Zatýkáni byli hromadně všichni ve čtvrti, ze které pocházel jeho otec. Stěžovatel utekl do města Kindia a stal se hledanou osobou. Doslechl se, že po něm u otce doma několikrát pátrali. Otec byl uvězněn a zadržován byl nejméně do odletu stěžovatele ze země, dalších zpráv stěžovatel nemá. S atentátem nemá ani stěžovatel ani jeho otec nic společného, šlo o hromadné zatýkání osob z uvedené čtvrti. Lidé jsou postupně propouštěni. Během uvedeného pobytu v městě Kindia potíže neměl, žil jen v malé vesnici. Po návratu do C. v únoru 2006 bydlel u přítele, ven nechodil, a přesto se bál, že bude zatčen. Policie jej hledala u otce v bytě, o čemž se dozvěděl od kamarádů. Zopakoval, že s atentátem neměl nic společného, přesto byl kvůli němu hledanou osobou. U zatčení otce nebyl. Když bezpečnostní sbory přijely obklíčit po útoku na prezidentský konvoj celou čtvrť, tak se stěžovatel zrovna nacházel v jiné oblasti, neboť se jako prodejce pohyboval po celém městě. Ve městě byla ale pohotovost a stěžovatel viděl, jak do jejich čtvrti jedou policejní auta. Proto se tam nevracel a šel raději ke známému, který mu řekl, co se stalo a že bude lepší, když odejde. Po třech dnech tak C. opustil.

Ve správním spise je založena zpráva agentury IRIN ze dne 24. 1. 2005, z níž plyne, že ihned po atentátu na prezidenta Contého bylo plošně zadrženo několik desítek lidí. Nebyli podrobeni mučení, nicméně jednu starší osobu během pobytu ve vazbě postihl srdeční záchvat, na jehož následky zemřela. Ostatní zadržení byli následně bez výslechu propuštěni. Vládní činitelé z atentátu obvinili oponenty prezidenta a režimu. Podle zpráv BBC z 25. 1. 2005 bylo nejméně sto (dle některých svědků až dvakrát tolik) lidí zatčeno minulý týden po pokusu o atentát. Dle aktivistů byly tyto osoby drženy v příšerných podmínkách. Mezi zatčenými nefigurovali politici ani známé osobnosti, nýbrž místní obyvatelé. Podle zprávy ČTK ze dne 19. 1. 2005 byl spáchán atentát na prezidenta Contého, což vyvolalo horečné aktivy bezpečnostních složek. Vedle toho, že v jedné z rezidenčních čtvrtí hlavního města bylo zatčeno několik mladíků, je situace v metropoli klidná.

Dále jsou ve spisu založeny i jiné zprávy o zemi původu. Informace Ministerstva zahraničí České republiky ze dne 21. 1. 2005 hovoří o tom, že zjistit objektivní a detailní

informace o bezpečnostní a politické situaci v zemi je velmi problematické. V zemi vládne totalitní režim udržovaný represivní mocí. Stát je vůči vnějšímu světu velmi uzavřen a média jsou cenzurována. V posledních letech země zabředává do stále vážnější sociální a ekonomické krize. Množí se nepokoje, které jsou tvrdě potlačovány. Zatímco někteří političtí vězni byli amnestováni, jiní jsou zadržováni víceméně v tajnosti a dlouho bez vznesení obvinění a zahájení řízení. V Guineji může být v současnosti pronásledován kdokoliv, byť jen na základě vágního podezření. Příslušníci opozice sice nejsou stíháni soustavně a systematicky, k zadržování odpůrců režimu však dochází. Vězení jsou přeplněná, řada zadržených v nich pobývá bez odsouzení či obžaloby, někteří v tajnosti. Častá je korupce.

Konečně je ve spise založena i zpráva Ministerstva zahraničí Spojených států amerických ze dne 8. 3. 2006. Prezident Lansana Conté vládne v zemi od roku 1984, nejprve jako vůdce vojenské junty, posléze jako volený prezident; volby však neprobíhají svobodně ani spravedlivě. Pokud jde o stav lidských práv v zemi, upozorňuje zpráva na nezákonná zabití spáchaná příslušníky bezpečnostních sborů, špatné zacházení s osobami ve vazbě, nelidské a životu nebezpečné podmínky ve věznicích, svévolné zatýkání a nepřiměřeně dlouhé trvání vyšetřovací vazby, jakož i porušování řady dalších lidských a politických práv a svobod. Ve zprávě jsou tato porušení popsána na jednotlivých případech a dále konkretizována, včetně uvedení podrobností. Pokud jde o atentát na prezidenta, zmiňuje se zpráva o jednom zatčeném důstojníkovi armády, který byl z pokusu obviněn.

Z uvedeného je patrné, že stěžovatelův příběh plně zapadá do rámce, který byl utvořen předmětnými zprávami. Žádost a následný pohovor nejsou ve vzájemném rozporu. Všechny události popsal stěžovatel shodně, včetně data, kdy došlo k atentátu, místních názvů apod. Je také patrné, že se přiměřeně orientuje v politickém systému země – zná jména vedoucích představitelů, politických stran a jsou mu známy praktiky ozbrojených složek v zemi. Atentát, který stěžovatel popisuje, se skutečně stal v uvedený den a v uvedeném místě. Po něm následovalo plošné zatýkání.

Žalovaný ve svém rozhodnutí uvádí, že čtyři použité zprávy (IRIN, BBC, ČTK, Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických) se v hodnocení situace po atentátu poněkud rozcházejí. Z podobných pozic pak vychází také krajský soud. Je nicméně potřeba si uvědomit, že zpráva ČTK, odvolávající se na agenturu Reuters, která popisuje situaci nejméně dramaticky (hovoří jen o zatčení několika mladíků), byla vydána pouze několik málo hodin po atentátu samotném (dne 19. 1. 2005). Některé údaje tak zpravodajská agentura ještě nemusela zjistit, navíc k zatýkání nemuselo dojít ihned po atentátu, ale s delším odstupem, tedy např. v době, kdy již zpráva ČTK byla vydána. Tuto zprávu tak lze hodnotit jako zprávu „horkou“, nikoliv však aktuální. Zprávy IRIN a BBC jsou již dramatičtější – hovoří o desítkách či dokonce stovkách plošně zatýkaných osob. Zpráva ministerstva zahraničí pak událost v kontextu masového zatýkání nepopírá, ale také nezmiňuje; to však ještě neznamená, že k němu nedocházelo. Zdejší soud vychází z toho, že informace dvou důvěryhodných zdrojů (IRIN, BBC) jsou dostatečné na to, aby se mohlo považovat za prokázané, že k plošnému zatýkání po atentátu docházelo. Ostatně i zpráva ČTK hovoří o zatýkání, byť (s ohledem na hodinu svého vydání) jen sporadickém. Rámcově se pak také použité materiály ministerstev zahraničí ČR a USA shodují v tom, že k bezdůvodnému zatýkání osob v zemi dochází a docházet může, ačkoliv nezmiňují

výslovně situaci kolem řečeného atentátu. To, že dokumenty IRIN a BBC jsou zprávy relevantní, k nimž je třeba přihlížet, ostatně pro žalovaného vyplývalo z předchozího zrušujícího rozsudku Krajského soudu v Brně ve věci stěžovatele, ze dne 28. 6. 2007, č. j. 56 Az 368/2006 - 46. Tím bylo zrušeno předchozí rozhodnutí žalovaného ve věci mezinárodní ochrany, které bylo vydáno dne 6. 12. 2006 pod č. j. OAM-408/LE-05-ZA09-2006. Ke zrušení rozhodnutí a vrácení věci žalovanému přistoupil krajský soud právě proto, že v předchozím správním řízení nebyly tyto dvě zprávy, které předložil stěžovatel, zohledněny. Soud tak žalovaného po právní stránce zavázal, aby se jimi zabýval.

Kasační soud tak vychází z toho, že k plošnému zatýkání, o němž stěžovatel opakovaně hovořil, skutečně docházelo. S ohledem na to, že stěžovatel pocházel z inkriminované čtvrti, nelze rozhodně vyloučit ani to, že by byl sám zatčen. K této eventualitě se krajský soud ani žalovaný explicitně nevyjádřil. Oba pouze uvedli, že obavy stěžovatele o život jsou značně nadhodnocené a nedůvodné, neboť ze zpráv nevyplývá, že by kdokoliv byl v souvislosti s atentátem na prezidenta usmrcen. V této souvislosti se ovšem ani krajský soud ani žalovaný nevypořádal s řadou otázek, které se nabízejí. Zprávy o zemi původu shromážděné ve spise totiž hovoří toliko o osobách zadržených krátkou dobu po atentátu, navíc se neuvádí, z jakých politických kruhů zadržení, kteří byli propuštěni, pocházeli. Stěžovatelova situace je v tomto ohledu specifická. Předně jde o to, že se dlouhou dobu po atentátu skrýval, což samo o sobě může vést orgány v zemi, kde je ochrana lidských práv na nízké úrovni, k tomu, že na stěžovatele padne podezření. To platí o to silněji, že orgány totalitních zemí zpravidla legitimizují své postavení hledáním vnitřního nepřítele. Takovou nálepkou může být o to snáze postižen člověk, který – ač nevinný – zavdá svým vnějším jednáním, jakkoliv pochopitelným s ohledem na stav vězeňství a jemu známé praktiky státního aparátu, příčinu k tomu, aby se o něj bezpečnostní síly zajímaly. Navíc byl stěžovatel členem opoziční formace, takže i tato skutečnost mohla vést státní represivní složky k tomu, že bude stěžovatel podroben jinému zacházení než ti, kteří byli propuštěni. V tomto směru chybí v rozhodnutí žalovaného také úvaha, proč po stěžovateli policie pátrala i dlouho po atentátu. Nezdá se tedy, že by stěžovatel zcela unikl její pozornosti. Těžko by policie stěžovatele sháněla jen proto, aby ho bez dalšího po kratší době pustila, jak se to stalo v případě osob zadržených bezprostředně po zmiňované události. Skutečnost, že se o stěžovatele policie zajímala, je přitom pravděpodobná s ohledem na citované zprávy, resp. žalovanému se nepodařilo jakékoliv stěžovatelovy obavy věrohodným způsobem rozptýlit. Znovu je v této souvislosti nutné připomenout konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, www.nssoud.cz): „[n]*ení povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.*“ V rozsudku ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 - 58, www.nssoud.cz, pak zdejší soud uvedl: „*Český zákon o azylu nezakotvuje v režimu azylového řízení zásadu in dubio pre reo, pokud jde o tvrzení žadatele o azyl. V praxi pak zmírnění důsledků neexistence této zásady představuje rozdělení důkazního břemene mezi žadatele a stát tím způsobem, že stát je zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu, ale žadatel musí unést důkazní břemeno stran důvodů, které se týkají výlučně jeho osoby.*“

Navíc je třeba znovu si uvědomit, že situace v zemi stran dodržování lidských práv je velmi špatná. Ze shrnutých zpráv, které navíc samy přiznávají, že zjistit komplexní a detailní informace o zemi je značně nesnadné, vyplývá, že zadržen může být v podstatě kdokoliv, ačkoliv obvinění bude třeba jen velmi vágní. Stává se, že zadržený bývá držen bez vzneseného obvinění po dlouhou dobu. Situace ve věznicích je přitom značně dramatická a pobyt tam je doslova životu nebezpečný. To je v případě stěžovatele o to závažnější, že měl být zadržen z konkrétních důvodů. Dikce § 14a zákona o azylu přitom hovoří nikoliv o nezbytnosti nastalé vážné újmy, nýbrž toliko o důvodných obavách z ní. Takovou újmou v případě stěžovatele byla ta, na níž pamatuje § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, tedy *mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu*. Právě k takovému *zacházení* totiž v zemi původu stěžovatele s vězněnými osobami docházelo, přičemž shora nastíněné důvody nesvědčí o tom, že by nakládání se stěžovatelem mělo být – přinejmenším velmi pravděpodobně – odlišné. Nebylo tak třeba v řízení před správním orgánem, aby stěžovatel dopodrobna vylíčil, proč by měli mít policisté zájem zrovna o něho. Bylo prokázáno, že zatýkání v zemi probíhá často bez konkrétních důvodů, navíc v případě stěžovatele „důvod" byl – to, že stěžovatel pocházel ze čtvrti, kde se stal atentát. Tímto způsobem zde byli zatčeni i jiní lidé. Neobstojí pak ani argument, že ve vlasti pak ještě více než rok žil. Nepodařilo se totiž nikterak zpochybnit, že se stěžovatel před orgány státní moci úspěšně skrýval. Nepodařilo se ani nijak vyvrátit to, že nebyl vězněn stěžovatelův otec a že by podobný osud neměl stihnout i stěžovatele samého.

Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. naplněn nebyl, neboť se žalovanému podařilo shromáždit dostatek informací o zemi původu; v tomto směru krajský soud nepochybil, pokud takový postup akceptoval. Naopak k naplnění kasačního důvodu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. došlo, jelikož prezentovaný příběh stěžovatele, který rámcově zapadá do zpráv o zemi původu, není vnitřně rozporný a žalovanému se ani nikterak nepodařilo jej vyvrátit či učinit nedůvěryhodným. To svědčí ve prospěch závěru, že stěžovateli měla být udělena doplňková ochrana dle § 14a zákona o azylu, jak namítal ve své kasační stížnosti.

Nad tento rámec je třeba dodat, že posuzování důvodnosti udělení doplňkové ochrany v řízení před správním orgánem je třeba časově navázat právě k okamžiku rozhodování správního orgánu (ve vztahu k navrácení žadatele do země původu). Až tak bude žalovaný v případě stěžovatele opakovaně činit, bude zapotřebí, aby se vyrovnal jednak s tím, co bylo předloženo až pro řízení o kasační stížnosti (dopis od matky, zpráva iDNES), jakož i s novým vývojem situace ve vlasti stěžovatele – zmiňovaný prezident mezitím zemřel (přirozenou cestou) a došlo také ke střídání politických elit. Je tak nezbytné zjistit, nakolik nastala (dis)kontinuita s předchozím režimem a zda hrozby, jímž stěžovatel čelil, přetrvávají.

Z důvodů shora uvedených Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž je vázán právním názorem v tomto rozsudku vysloveným (§ 110 odst. 1, 3 s. ř. s).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti krajský soud rozhodne v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. května 2010

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu